

Vinko Škafar

Pogovor s Tomom Vukšićem, novim sarajevskim nadškofom metropolitom

An Interview with Tom Vukšić, the new Metropolitan Archbishop of Sarajevo

Ob godu sv. Antona Padovanskega je v Beogradu, v cerkvi sv. Antona, ki jo je načrtoval največji slovenski arhitekt Jože Plečnik, slovesno mašo vodil msgr. Tomo Vukšić, novi sarajevski nadškof metropolit.¹ Ob tej priložnosti je Velimir Martinović, urednik beograjskega katoliškega mesečnika *Blagovest* (2022, 7/8: 10–12), opravil pogovor z nadškofom metropolitom Vukšićem, v katerem spregovori tudi o dialogu med Katoliško in Srbsko pravoslavno cerkvijo, ki ga v celoti objavljamo.

Najprej, gospod nadškof metropolit, iskrene čestitke ob prevzetju vodstva Vrhbosanske (Sarajevske) nadškofije. Katere izzive vidite v svoji novi službi nadškofa metropolita?

Kakor v vsaki situaciji, ko je človek na začetku neke službe, je med možnimi izzivi na prvem mestu potreba, da se čim bolj spozna položaj kot tak, da se spoznajo najbližji sodelavci, da se spozna sedanje stanje v različnih razsežnostih in na različnih ravneh, da se spozna položaj v redovniških skupnostih, tako moških kot ženskih, da se skupaj s sodelavci in skupaj z Božjim ljudstvom načrtujeta pastoralni načrt in pastoralno delovanje.

1 Tomo Vukšić je bil od leta 2011 vojaški škof ordinarij za vojake katoličane v vojski Bosne in Hercegovine. Leta 2020 je postal sarajevski (vrhbosanski) nadškof koadjutor, 29. 1. 2022 pa sarajevski (vrhbosanski) nadškof metropolit.

V nadškofiji imamo veliko srečo, ker smo prišli do konca z delovnim delom sinode. Tako nam bodo to spoznanje z ene in druge strani, če Bog da, in sklepi, ki bodo izšli iz sinodalnih zasedanj, neka vrsta usmerjanja potreb vernikov, ki so vedno glavna smernica pastoralnega delovanja.

Ali ste kot nadškof metropolit zdaj prvič v Beogradu? Kakšni so vaši vtisi o Beogradu in o skupnostih katoliških vernikov v Beogradu?

Že kot duhovnik in škof sem prihajal v Beograd. Kot škof sem nekajkrat maševal in pridigal tukaj v cerkvi sv. Antona, prav tako v stolnici in v drugih župnijah v Srbiji. Zdaj sem prvič v Beogradu, odkar sem prevzel vodstvo Vrhbosanske nadškofije. Včeraj zvečer se mi je zdelo, da je bilo več vernikov kot ob nekaterih prejšnjih prihodih in obhajanjih svetih maš. Sprememba ni bila drastična, a sem je bil vesel. Zelo lepo in aktivno so sodelovali skozi ves liturgični dogodek, kar je razveseljivo. Vesel sem bil, da je bila navzoča tudi delegacija pravoslavnih duhovnikov. To je zares zelo lepo, in ta lepa srečanja je treba negovati, ne samo tukaj v Beogradu, ampak tudi drugod, kjer živijo katoličani in pravoslavni.

Ste nadškof ozemeljsko zelo velike nadškofije. Kakšen je položaj vernikov katoličanov na tem področju, koliko jih je danes in kako vi vidite prihodnost katoličanov, posebno glede sobivanja in miru na tem področju, saj je zadnja vojna žal veliko prebivalcev razselila po svetu? Če se ne motim, ste pred kratkim v Rimu dejali, da jih je ostalo manj kot 15 %.

Da, zadnje štetje prebivalstva kaže, da je od celotnega prebivalstva okrog 15 % katoličanov. Vrhbosanska nadškofija je razprostranjena na velikem ozemlju z velikim številom župnij in s številnimi duhovniki. Do zadnje vojne je bilo tam tudi veliko število katoličanov – čez 560.000 vernikov, zdaj pa jih je komaj 150.000. Drastična sprememba je posledica nesrečnih vojnih dogodkov pa tudi povojnega izseljevanja. Žal mnogi še vedno odhajajo in ni še jasno, na kakšen način bo država in družba reševala te probleme. Žal se to vprašanje ne nanaša samo na Bosno in Hercegovino, temveč na vse okoliške dežele, ker je ta proces splošen v tem delu sveta. Po drugi strani je težava tudi negativni naravni prirastek. Vprašanje denatalitete torej zelo ogroža to družbo in močno vpliva tudi na demografsko podobo katoličanov. Vse več je starega in vse manj mladega prebivalstva. Toda

ne glede na to je poslanstvo Cerkev pričevati veselo oznanilo, pridigati in ljudstvu oznanjati, zakaj smo poslani.

Ali obstajajo v Bosni in Hercegovini iniciative Pro-life, ki spodbujajo življenje?

Ni mi znano, da bi iniciative tega tipa obstajale v Bosni in Hercegovini, kar pa ne pomeni, da jih ni. Toda to so tako imenovane zasebne iniciative, to niso strukturne iniciative, ki bi bile del državnih projektov, ki bi jih podpirala država. To so zagotovo hvalevredne iniciative, ki jih je treba spodbujati; Cerkev jih vsekakor spodbuja, saj so v službi življenja.

Kaj lahko ponudi Cerkev za prihodnost Bosne in Hercegovine, da mladi ne bi odhajali iz svoje dežele?

Cerkev ponuja vsem enako, tako starim kot mladim. Mladi seveda s seboj nosijo tudi obet prihodnosti, če bo Bog dal, da nastane na poteh, predvidenih po nas. V tem smislu samo govorimo o posebni skrbi za mlade, sicer pa pastoralno delo zajema vse ljudi, ne glede na leta, saj smo do vseh enako spoštljivi. Stalno ponavljam, da Cerkev ni zavod za zaposlovanje in tudi ne sindikalna organizacija. Cerkev Jezus ni ustanovil za to, marveč kot skupnost odrešenja, da oznanja evangelij, da oznanja evangeljska vedenjska načela obnašanja in odrešenja, ki se nanašajo na vse. Mi smo poslani, da bi vse evangelizirali kot Kristus, oznanjali načela, po katerih moramo uravnavati svoje lastno življenje. To dela Cerkev in to je njeno poslanstvo.

Več kot trideset let ste tudi profesor; vaša ožja specializacija je kanonsko (cerkveno) pravo, ekumenizem in patrologija. Kakšni so odnosi med katoličani in pravoslavnimi v Bosni in Hercegovini? Kaj je po vašem potrebno za edinost, ne samo v Bosni in Hercegovini, ampak v celotni Cerkvi?

Odnosi med katoličani in pravoslavnimi v Bosni in Hercegovini so taki kot tukaj v Republiki Srbiji, taki so prav tako na drugih straneh sveta. Prepleteni so z osebnimi poznanstvi in prijateljstvi. Bogu hvala, da to obstaja, toda po drugi strani je to tisto, kar imenujemo teološka nedorečenost. S svoje teološke perspektive menim, in to ni samo moje mišljenje, da je za ekumenizem bistveno formalno priznavanje zakramenta krsta. Vse drugo je navadna »državljanska« ljjudnost. Brez vzajemnega priznavanja, formalnega in službenega v imenu obeh Cerkev, veljavnosti zakramenta krsta,

ekumenizem komaj obstaja. Če pravoslavni bratje zame niso na veljaven način krščeni ali obratno, če jaz za pravoslavne brate nisem na veljaven način krščen, ekumenizma ni oziroma je govorjenje o ekumenuizmu in edinosti popolnoma prazna zgodba. Torej ne more biti edinosti, sploh ne moremo govoriti o edinosti niti imeti želje po edinosti, če nismo krščeni. Lahko sicer govorimo o prihodnji edinosti. Tudi jaz se za to zelo trudim, s prepričanjem, da so moji pravoslavni bratje ne le »okopani v vodi« v krstnem obredu, temveč da so teološko krščeni. Jaz verujem, da so oni tako krščeni kot mi. Želel bi, da se na tak način pogovarjamo in dogovarjamo, da si to začetno stopnico medsebojno priznamo kot veljavno, kot na pravi način izvršeno, zakramentalno, in da na tem gradimo edinost. Menim, da so naše generacije povabljeni, da naredijo ta korak.

Ali opazate, da organizacija molitvene osmine za edinost kristjanov vpliva na to edinost?

Ne samo da vpliva molitev kot taka, ampak je tudi sam zgled zbiranja k molitvi skupno pričevanje pred javnostjo, da nam je edinost pomembna. Poleg tega, da je molitev izraz naše pobožnosti in je izrečena pred Božjim obličjem z željo, da bi prišlo do edinosti, ima skupna molitev tudi pastoralno in družbeno dimenzijo, sporočilo prijateljstva, srečanja, kar je pokazatelj, da je mogoče biti skupaj in skupaj moliti. Druga stvar je, ali molimo skupaj ali molimo drug ob drugem. Ali izgovarjamo očenaš istočasno, vsak v svojem jeziku? Ali ga izgovarjamo hkrati ali drug za drugim? Ali se križamo, ko se na primer začenja molitev ali liturgija (evharistično bogoslužje) v pravoslavni cerkvi ali ko se začenja molitev ali evharistično bogoslužje v katoliški cerkvi, v prepričanju, da se začenja zakramentalna skrivnost, ali pa smo samo nemi pričevalci? Dejavno sodelovanje v svetih dejanjih je katoliška želja in drži katoliške teologije, seveda v načinu, ki je mogoč, spoštuječ tudi različne obstoječe omejitve. Pravi ekumenizem in prava molitev ne pomenita samo telesno drugega ob drugem, marveč stvarno v duhovnem pomenu istočasno častiti Boga. V tistem trenutku, ko nam bo postalo jasno, da je oseba ob nas zares krščena, da je to kristjan, ne bomo imeli težave skupaj z njim častiti Boga.

Na katere kvalitete je – po vašem – treba biti pozoren v procesu iskanja edinosti med kristjani?

Na prav vse, kar sem povedal, potrebna pa je tudi odprtost. Odprtost je nujna, saj ni mogoče srečevati ljudi – zdaj bom morda uporabil grobo prisposodbo – in »voziti z ročno zavoro«. Zavore je treba sprostiti, kar pa ne pomeni neumno voziti navzdol brez vsake kontrole; za to obstajajo pravila obnašanja tudi v teologiji in v pastoralni, toda s teološko predpostavko in z držo zaupanja drug do drugega. Če še bolj razjasnimo teološke opredelitve in če malo bolj odpremo vrata in okna drug do drugega, menim, da bi v prihodnosti zadeve lahko napredovale malo bolj optimistično in lepše.

Ali so vojne rane tudi danes vzrok preskromnega občestva in po kateri poti preseči težko preteklost?

Ne vem, kako preseči zgodovino; to je nemogoče, ona je del nas. Preteklost je v časovnem smislu minila, toda v čustvenem smislu je še vedno z nami. Vprašanje je, kaj je zgodovina: ali samo to, kar je minilo, ali je zgodovina tudi to, kar je sedanje – to je že filozofsko vprašanje. Preteklost je komaj minila, vendar še vedno obstaja na način spominjanja, na način čustvene navzočnosti, na način bolečine, ki jo je povzročila, na način veselja, ki ga je povzročila. Prihodnost, četudi se še ni zgodila, je pogosto navzoča na način skrbi, na način načrtovanj, na način želja. Zgodovina in pripovedovanje o zgodovini sta v filozofskem pomenu večplastno vprašanje. Toda kako popraviti tisto, kar nas čustveno obremenjuje, kar je na ravni spomina utež? Kristjani imamo kategorijo odpuščanja, ki je kategorija duhovne narave, teološke narave, ki osvobaja pred spominjanjem zadane krivice. Ko krščanstvo oznanja odpuščanje, oznanja predvsem svobodo pred spominjanjem zla. V svojih govorih in pisanjih to imenujem spominjanje zla (»zlopamčenje«). Odpuščanje je najprej osvoboditev sebe, svoje vesti, duše in spomina od sovraštva in skušnjave, da se drugemu naredi nekaj slabega. Kristjani v tem načrtu, na tej prvi ravni odpuščanja, ne samo lahko, ampak tudi moramo dati zgled drugim.

Vaše sporočilo bralcem beograjskega katoliškega mesečnika Blagovest?

Pred to *Blagovestjo* obstaja debela knjiga Jezusove blagovesti, Jezusovega veselega oznanila, ki se imenuje Evangelij. Ob Jezusovi blagovesti berite tudi beograjsko *Blagovest*.

PREVOD **Vinko Škafar**

